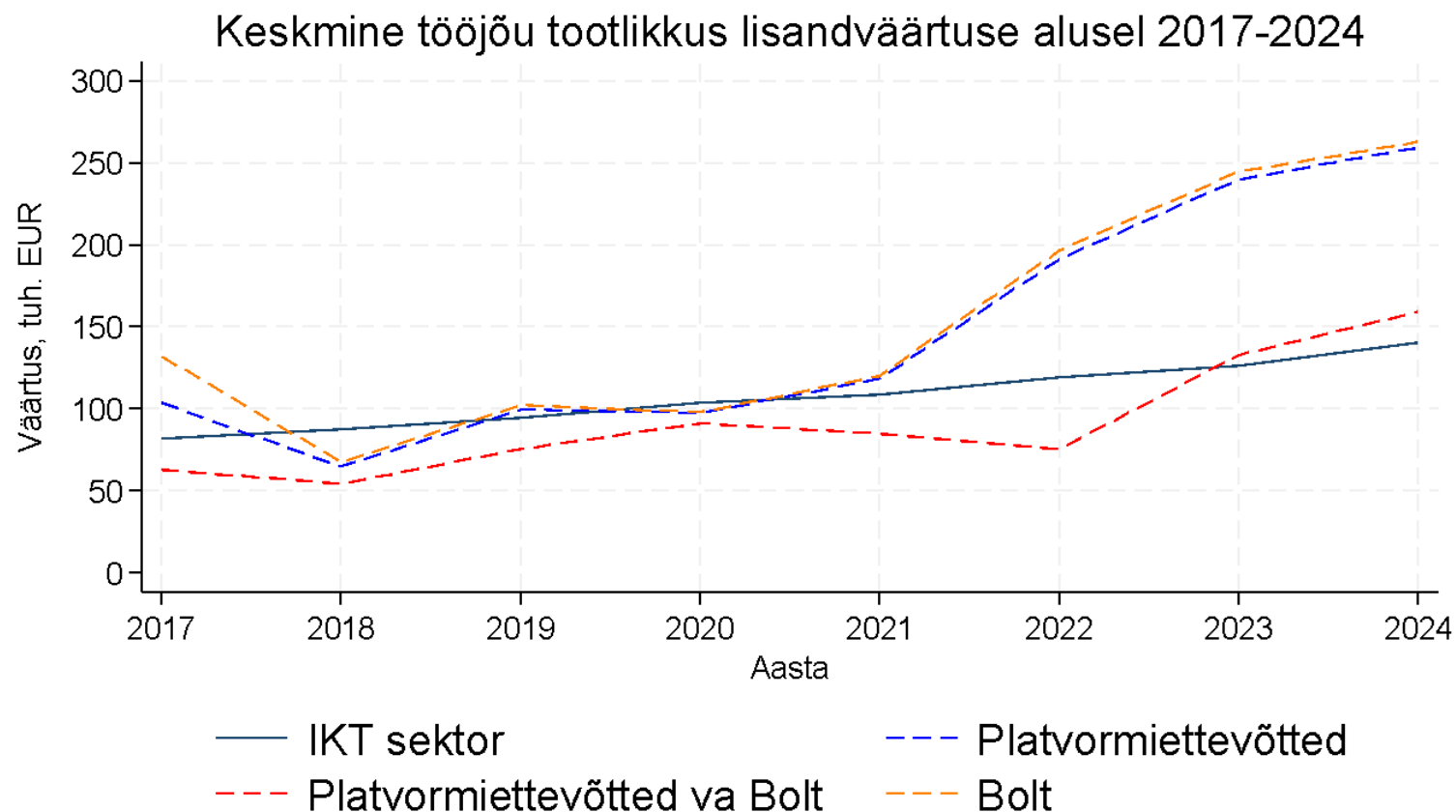

Platvormide majanduslik perspektiiv – kas platvormitöö teeb meid tootlikumaks?

Jaan Masso
Tartu Ülikool

Mari-Klara Stein
Tallinna Tehnikaülikool

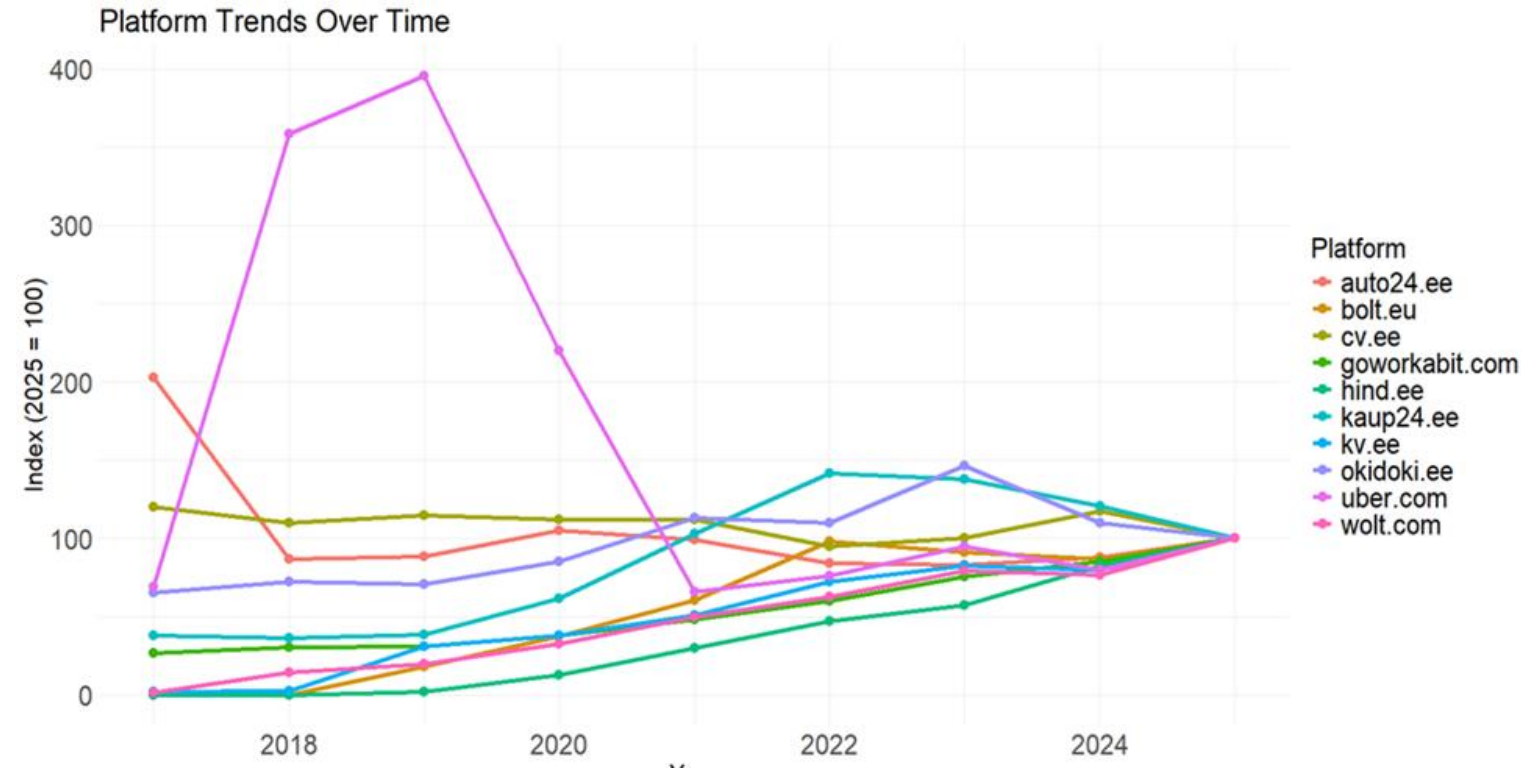
Platvormitöö ettevõtete tootlikkus

- Eestis kokku ca 17 tööplatvormide ettevõtet, Bolt ca 90% sektorist
 - Kohapõhine avalik (nt Bolt, Wolt), kohapõhine kodudes (GetaPro, Duuabl), veebipõhine vähem (HUGO.legal)
- Platvormimajanduse osa kogu majanduse töötajate arvust ca 0.2% ja IKT ettevõtetest ca 13%
- Platvormitöö ettevõtete tootlikkus on kasvanud alates 2020. aastast oluliselt kiiremini kui IKT sektoris tervikuna
- Ka ilma Bolt-ita on tootlikkuse kasv ületanud IKT sektori kasvu

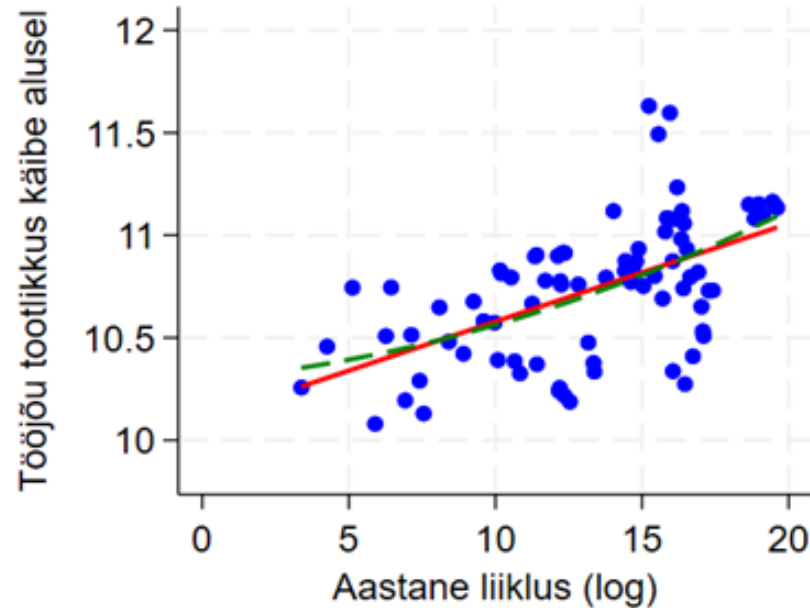
Platvormide kasutamine (veebist) ja tootlikkuse (Äriregister) muutus: statistiline analüüs

- Bolt, Wolt ja goworkabit.com näidanud järjepidevat laienemist.
- Uber on olnud väga volatiilne, näidates pärast kiiret alguskasvu stabiliseerumist madalamal tasemel.

- **Platvormitöö seos mitteplatvormiettevõtete tootlikkusega** – OECD uuringu (Costa et al. 2011) kohandus – **Eesti tööplatvormid**
- **Platvormide (orgaanilise) veebliikluse andmed** – lähend platvormide tegelikule kasutamisele – kogumine Semrush platvormi kaudu
- **Platvormide nimekiri** – OECD nimekiri, Semrush'i konkurentide analüüsi funktsiooni
- **Finantsandmed** – Äriregister
- **Arvutused eraldi kogunimekirja ja tööplatvormide (20) kaupa**

Platvormide veebiliiklus ja tootlikkus: tulemused

- Iga punkt 100-st hajuvusdiagrammil tähistab ühte protsentiili veebiliikluse sagedusjaotusest
- Regressioonianalüüs – tööjõu tootlikkuse muutus

- Sõltuv muutuja log (tööjõu) tootlikkuse muutus, selgitav platvormide veebiliiklus, fiks. efektid – harude spetsiifika & ühised šokid
- Pigem positiivne seos platvormide leviku ja tootlikkuse kasvu vahel,
 - eriti kõigi platvormide korral, tööplatvormide korral sageli statistiliselt ebaoluline – väike valim
 - seoste tõlgendamisel põhjuslikuna olla ettevaatlik
- Platvormide kontsentratsioon suurtele platvormidele ei pruugi vähendada tootlikkuse kasvu, aga oluline on dünaamika, s.t. teatud platvormi domineeriv turuosa pole garanteeritud tulevikus
- Veebiliikluse ja tootlikkuse muutuse tugevam + seos madalama tootlikkusega ja väiksemate ettevõtete valimis – potentsiaalne positiivne mõju majandusele.

Intervjuud platvormiettevõtetega

- **12 intervjuud** – 7 platvormiettevõtet, 5 mitteplatvormiettevõtet - sh hübriid
 - **Platvormid** - kohapõhised (kullerid, sõidujagamine) ja veebipõhised (nt IT)
 - **Mitteplatvormid** – sõiduteenused, logistika, jaekaubandus, puhastus – platvormistumine loogilisem
- **Teemad**
 - **Platvormi roll ärimudelis** – nt nõudluse ja pakkumise sobitamine
 - Klassikaline vahendaja, kuulutuste portaal, hübriidmudel, ühistu (Belgia), administratiivne kiht (Läti)
 - **Ettevõtte tegutsemiskoht / peakontor** – talentide geograafia
 - **Regulatsioonid** – Eesti positiivne, probleem reeglite varieeruvus üle EL
 - **Algoritmiline juhtimine** – suured otsused inimene, väikesed algoritm
 - **Ettevõtlust takistavad tegurid** – võrdne konkurents
 - **Tehnoloogia** – platvormimajandus kiirendab üleminekut– isesõitvad autod

Tehnoloogia, sh tehisaru, mõjud – inkrementaalne versus radikaalne

1. Kohapõhised platvormid: pigem inkrementaalne

- **Optimeerimise tööriist:** parandatakse marsruute, turuplatsi toimimist, kliendituge.
- **Kasv ilma värbamiseta:** Efektiivsuse kasv => kasv ilma kontoripersonali suurendamata
- **Väikeplatvormid:** kullerite hea kohaliku taju korral on AI roll väiksem

2. Veebipõhised platvormid: Eksistentsiaalne pööre

- **Usalduskriis:** Kui inim- ja tehisloomet ei suudeta enam eristada => ohus platvormide võime lahendada info asümmeetria probleemi turul.
- **Turu segmenteerumine:** Turg jaguneb kaheks – odavam tehisaruga loodud sisu vs. kõrgelt hinnatud ja väärtuslikum „puhas inimlooming“.

Mõlemad – madalamad sisenemisbarjäärid?

- **Ettevõtted** - olemasolevate andmete väiksem tähtsus tänu AI-le?
- **Töötajad** - Keelemudelid ja tõlketööriistad lihtsustavad platvormitööle sisenemist nii vähese kogemusega kui ka eakatel kasutajatel.

Põhisõnumid & poliitikasoovitused

- **Sõnum:** Platvormidel positiivne seos tootlikkuse kasvuga laiemas majanduses – ligipääs turule vms
- **Sõnum:** Platvormimajanduse roll ühiskondlike väljakutsetega tegelemisel – regionaalareng, ühiskonna vananemine, roheüleminek
- **Soovitus:** kaasata ka platvormitöö ettevõtteid platvormitöö sotsiaalkaitse rahastamisse
 - **Kaitse mittetraditsiooniliste meetoditega:** ametiühingute pakutav, universaalne baassissetulek, tööjõumaksud töötaja kanda (Leedu), Inglismaa lahendus
- **Soovitus:** Toetada Eesti tegevuses EL-i lähenemiste ühtlustamist – toetab ettevõtete kasvu ja rahvusvahelist laienemist
 - **Rahvusvaheline sõiduteenuste ettevõtte - positiivne suhtumine EL platvormitöö direktiivi**

Platvormide majanduslik perspektiiv – kas platvormitöö teeb meid tootlikumaks?

Jaan Masso
Tartu Ülikool

Mari-Klara Stein
Tallinna Tehnikaülikool

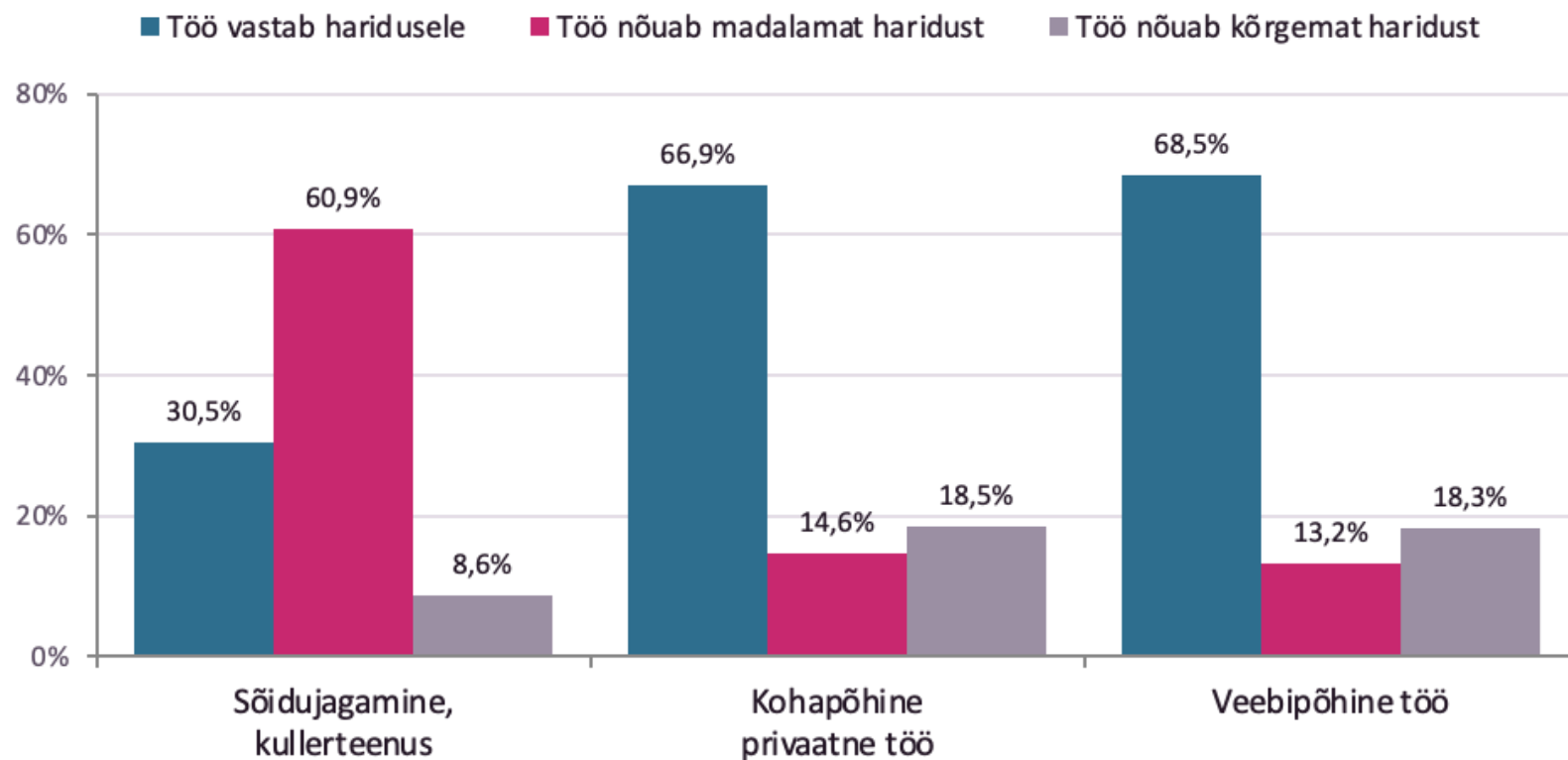

Tegelik tootlikkuse kasv või kulude ümberjaotumine?

	Tegelik tootlikkuse kasv	Näiline kasv kulude ümberjaotumise kaudu
Tööaeg	Algoritm vähendab tühisõite ja ooteaega	Ooteaeg jääb tasustamata, kuid töötaja peab olema valmis tellimuseks
Töövahendid	Digilahendus parandab varade kasutusmäära ja vähendab kapitalikulu	Auto, kütus, remont ja telefon on töötaja kanda ning teenuse hinnas alakajastatud
Maksud ja sotsiaalkaitse	Automaatne andmevahetus tagab kaitse väikese halduskuluga	Väikese sissetuleku korral jäävad sissemaksed ebapiisavaks; risk kandub töötajale ja hiljem riigile
Konkurents	Platvorm suurendab konkurentsi ja kiirendab innovatsiooni	Kulueelis tuleb tööga seotud kohustuste erinevast jaotusest, mitte paremast tehnoloogiast

Tootlikkuse potentsiaal ei jaotu platvormitöös ühtlaselt

Regulaarsete platvormitöötajate hinnang töö vastavusest nende haridusele (osakaal vastanutest)

60,9%

sõidujagamise ja kullerteenuse tegijatest leiab, et töö nõuab madalamat haridust, kui neil on

Allikas: küsitlus 2025 (1726 vastanut). Arenguseire Keskuse lühiraport „Kas platvormitöö toetab karjääri?“, august 2026.

Ühes otsas: olulised oskused ja teenuste eksport

1

Veebipõhine erialane töö on eksport

Kui Eestis elav spetsialist teenindab välisriigi klienti, on see teadmispõhise teenuse eksport. Platvorm vähendab eksporditurule sisenemise kulu — oluline väikese siseturu puhul.

2

Platvorm kui hüppelaud, mitte ainult töö leidmise kanal

Intervjuudes kirjeldati platvorme kuues rollis: uude valdkonda sisenemine, kliendibaasi laiendamine, katsetamine, üleminek palgatöö ja ettevõtluse vahel, kliendivoo säilitamine, lisatulu.

3

Omandatud oskused on horisontaalsed

Enesejuhtimine ja -turundamine, turuanalüüs, läbirääkimine, tehisintellekti tööriistad. Need tõstavad tootlikkust ka hilisemas palgatöös — kui need on tööturul nähtavad ja väärtustatud.

Teises otsas: täistööaeg muudab paindlikkuse näiliseks

Kõrvaltegevusena on kohapõhine platvormitöö majandusele kasulik: ligikaudu 90% regulaarsetest tegijatest teeb seda muu sissetuleku kõrval.

19%

on karjääritupikus —
täistööajaga tööl,
milleks nad peavad
end
ülekvalifitseerituks

≈ 1500 inimest

30%

kohapõhise
platvormitöö
tegijatest teeb seda
vähemalt täistööaja
mahus

≈ 2245 inimest

~1/4

iga nädal
töötavatest
kulleritest ja
sõidujagajatest teeb
platvormitööd 50
tundi nädalas või
rohkem

2/3

nendest, kelle
peamine sissetulek
on platvormitöö,
teenib alla 1200
euro kuus

Kvalifikatsiooni alakasutus on majanduslik, mitte ainult sotsiaalne probleem. Potentsiaalne kahju tekib siis, kui kvalifikatsioonile mittevastav töö muutub pikaajaliseks.

Kaks tulevikuteed aastaks 2040

Stsenaariumide stressitest kahe mõttekojaga (2025 ja 2026). Ühised eeldused: platvormimudel on majanduses keskne, tööjõud rahvusvaheline, klassikaline tööjõumaks üksi sotsiaalkaitset ei rahasta.

Tugev sotsiaalkaitse

„Digitaalne korporatiivriik ja Põhjamaa“

- Kaitse ei sõltu töövormist; rahastus üldistest maksudest, mitte sektorimaksust
- Eeldab andmepõhist maksustamist: riik näeb inimese kõiki tululiike
- Eeldab institutsiooni, mis haldab turvavõrku kõigile töötavatele inimestele
- Risk: mida enam süsteem sõltub nähtavusest, seda suurem stiimul tulu varjata

Nõrk sotsiaalkaitse

„Start-up ühiskond ja Tehnohiidude imperialism“

- Suurem individuaalne vastutus, erakindlustuse roll kasvab
- Mitmetasandiline tervisekaitse: universaalne baas, seejärel kindlustuspõhised tasemed
- Koormus kandub tarbijatele ja omavalitsustele kui viimase astme turvavõrgule
- Risk: osa inimesi jääb süsteemselt alakaetuks

Mis kehtis mõlemas tulevikus

Küsimused, millega Eesti peab tegelema sõltumata sellest, kumb arengurada realiseerub

1

Eraldi platvormimaksu ei peetud realistlikuks

Pigem joonistus välja vajadus laiema maksusüsteemi kohandamiseks ja üldise maksukoormuse võimalik kasv — sest piir töötamise, ettevõtluse ja mitmest allikast saadava tulu vahel hägustub.

2

Mitmetasandiline sotsiaalkaitse on vajalik

Erinevus on selles, kui suur on universaalne osa.

3

Institutsioonid ei kao, vaid muutuvad

Töötukassa roll nihkub töötuse administreerimiselt ümberõppe, oskuste uuendamise ja tööalaste üleminekute toetamise suunas.

4

Riigi andmevõimekus on eeldus

Kui inimene töötab mitmel platvormil, OÜ kaudu ja rahvusvaheliselt, ei anna üksik töösuhe enam adekvaatset pilti tema sissetulekust ega kaitsevajadusest.

Milline platvormimajandus teeb meid tootlikumaks?

Küsimus ei ole platvormimajanduse suuruses, vaid selle koosseisus ja raamistikus.

1

Kulude nihutamine ei ole tootlikkuse kasv

Tootlikkuse kasv on tegelik siis, kui see tuleb tehnoloogiast ja töökorraldusest. Netomõju hindamisel tuleb arvesse võtta tasustamata ooteaeg, töövahendid, kindlustus ja töövõime säilimine.

2

Kasvatada oskustemahukat otsa, avada tupikust väljapääs

Skaleeritavad platvormiettevõtted ja kõrge oskustasemega veebipõhine töö loovad lisandväärtust. Teises otsas on vaja, et info täiend-/ümber-õppest jõuaks kohale.

3

Keskne valik on institutsionaalne arhitektuur

Milline maksustamise, sotsiaalkaitse ja tööturuinstitutsioonide kooslus ühendab paindlikkuse, maksutulud ja ühiskondliku sidususe — käsitledes inimest tema tegeliku majandusliku olukorra, mitte formaalse töövormi alusel?